

dr hab. Krzysztof Skibski, prof. UAM

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

dr Sylwia Karolak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Uniwersytet w szkole, szkoła na uniwersytecie, miejsca wspólne – koncepcja stałej obecności i zaangażowania w procesie edukacji

Streszczenie

W artykule przedstawiony jest sposób myślenia o relacjach i współpracy między szkołą a uniwersytetem, związany z doświadczeniami Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ilustrację stanowi kilka przykładów praktyk, które mieszczą się w obrębie następujących przestrzeni współistnienia i współdziałania: uniwersytet w szkole, szkoła na uniwersytecie, miejsca wspólne. Współpraca między uniwersytetem a szkołą nie powinna mieć charakteru doraźnego, ale polegać na stałej obecności i zaangażowaniu w procesie edukacji pojmowanym jako całość – dotyczy to szczególnie działań w zakresie kształcenia nauczycielskiego. Tak widziana dydaktyka ma charakter symbiotyczny i ponadsystemowy (lub wyznacza dotychczasowemu systemowi nowe perspektywy).

W zasadzie można by sensy tej wypowiedzi odnosić do konotacji słowa akomodacja. Przede wszystkim dlatego, że mowa będzie o procesie zmierzania do efektywniejszego łączenia form społecznej i edukacyjnej działalności – łączenia nie kompromisowego, a raczej krytycznie uwzględniającego wiele czynników wpływających na początkową relację tych form. Uniwersytet i szkoły to temat nienowoty i – w pewnej mierze – nieatrakcyjny. To drugie za sprawą częściej w przypadkach analiz perspektywy interwencyjnej (jak poprawić wyniki szkolne, jak podnieść kompetencje przyszłych absolwentów), która w działaniach niepokojąca oczywiście nie jest, ale w ograniczoności celów już tak. Interwencyjne myślenie zakłada bowiem możliwość aplikowania gotowych strategii działań właściwych konkretnemu poziomowi kształcenia na poziomach niższych, czyli rodzaj nie katalizatora, a dodatku do codziennie stosowanych rozwiązań. Uniwersyteckość jako suplement ma swoje zalety – pomaga akcentować cele, różnicować codzienne praktyki, dookreślać indywidualne (uczniowskie, studenckie czy nauczycielskie) perspektywy. Chcemy się jednak zastanowić nad ujęciem innym, a więc akomodowanie postrzegać jako swoiste praktyki równoległe, które w pewnej mierze się uzupełniają i wzajemnie stymulują, ale tylko wówczas, gdy nie maksymalizuje się granic wyznaczonych przez instytucjonalne charakterystyki partnerów – uniwersytetu i szkoły.

Przedstawimy zarys sposobu myślenia, który wywodzi się z poznańskiego środowiska (przeważnie) polonistycznego, by przybliżyć też nieco później kilka praktyk, a także sformułować pewne – z konieczności – otwarte wnioski, które być może zasługują na dalszą rozmowę.

Choć więc w artykule podzielić się chcemy rozpoznaniem, które wynikają z doświadczeń zdobytych na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: pracy dydaktycznej, zaangażowania na rzecz jakości kształcenia, a także współpracy ze środowiskiem szkolnym, to jesteśmy przekonani, że mają one charakter uniwersalny i prowadzą do wniosków dużo ogólniejszych, a ponadto ściśle związanych z tematyką tegorocznej konferencji.

Punktem wyjścia do poszczególnych działań – ważnych w kontekście podejmowanych tutaj rozważań – są oczywiście założenia tzw. trzeciej misji uniwersytetu, w strategii rozwoju naszej Uczelni na lata 2020–2030 opisane m.in. jako zaangażowanie „we współpracę z powszechnym systemem edukacyjnym w zakresie kształcenia formalnego i pozaformalnego, a także w realizację projektów edukacyjnych”¹. Zapisy dotyczące interesującej nas tutaj aktywności obecne są także w koncepcji rozwoju Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej, gdzie wskazuje się, iż „Wydział uczestniczy w strategicznych działaniach na rzecz różnych grup społecznych oraz każdej grupy wiekowej: od przedszkolaków (...) poprzez uczniów szkół podstawowych i średnich (...) po seniorów”². Dokumenty te wyznaczają kierunki podejmowanych działań i stosunkowo szczegółowo określają grupy docelowe.

Tak pojmowana trzecia misja ma zatem z pewnością charakter instytucjonalny oraz społeczny, i w interesującym nas tutaj zakresie obejmuje współpracę ze szkołami, a tym samym także kształcenie uczennic i uczniów szkół podstawowych oraz średnich. Uważamy, a rozpoznanie to krystalizuje się w charakterze inicjatyw podejmowanych przez nasz Wydział oraz działające w ramach jego struktury instytucje, że „zaangażowanie we współpracę z” czy też „uczestnictwo w strategicznych działaniach na rzecz”, powinno się opierać na myśleniu o systemie edukacji w Polsce jako o systemie naczyń połączonych. W tym sensie celem uniwersytetu nie powinna być obliczona na szybki rezultat (np. promocyjny) doraźna obecność w szkole, cele szkoły zaś nie mogą ograniczać się jedynie do odniesienia korzyści wynikających z krótkich wizyt w murach uczelni (np. by wziąć udział w warsztatach dla uczennic i uczniów). Szczególnie bliska jest nam koncepcja, po pierwsze, stałej obecności uniwersytetu w życiu szkoły oraz szkół w życiu uniwersytetu, po drugie, zaangażowania wynikającego z przekonania o tym, że choć mamy w Polsce system oświaty i system szkolnictwa wyższego, to myślenie o kształceniu jako procesie musi mieć charakter ponadsystemowy, i wreszcie, po trzecie, że edukacja jest równie istotna na każdym etapie życia człowieka. Idee te stanowią fundament działań podejmowanych na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej, które podzieliśmy na trzy grupy. Hasłowo można je opisać następująco: uniwersytet w szkole, szkoła na uniwersytecie, miejsca wspólne. Typologia ta, oparta na określeniu form obecności, pozwala na ich wyróżnienie i opisanie. Umożliwia także ukazanie, że wszystkie elementy układu pozostają ze sobą w ścisłym związku.

¹ *Strategia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na lata 2020–2030*, Poznań 2021, s. 40.

² *Strategia rozwoju Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM na lata 2020–2026*, Poznań 2020, s. 12.

Uniwersytet w szkole

Uniwersytet jest obecny w szkole niejako stale, poprzez nauczycieli, którzy zdobywali wykształcenie, realizując określone programy studiów. Jest obecny także poprzez podręczniki i inne materiały wspomagające kształcenie, stanowiące rezultat badań prowadzonych w akademii. To przenikanie do szkoły myśli dydaktycznej, metodycznej i innych badań naukowych prowadzonych na uniwersytecie nie ulega wątpliwości. Ze szkoły natomiast wychodzą impulsy zwrotne, stymulujące badania oraz wpływające na kształt dydaktyki, w tym także, a może przede wszystkim – programów specjalności nauczycielskich. W zasadzie powiedzieć można, że oddziaływania stanowią fundament edukacji jako takiej, a badanie zależności między szkołą a uniwersytetem w tym zakresie prowadzi do rozpoznania, że wpływy te są wzajemne, a korzyści obopólne. W tej części jednak chcielibyśmy przyjrzeć się bliżej praktykom dnia codziennego i bezpośredniej aktywności akademików na gruncie edukacji podstawowej i ponadpodstawowej.

Wsparcie dydaktyczne i obecność edukacyjna uniwersytetu w szkole znajduje odzwierciedlenie w zajęciach, które prowadzone są na terenie szkoły przez wykładowców akademickich. Organizowane mogą być dla jednej tylko, wybranej klasy lub odbywać się w aulach szkolnych, przy udziale większej liczby słuchaczy. W zależności od wielkości grupy mogą mieć charakter warsztatowy lub wykładowy, dotyczyć tematu realizowanego podczas jednej lekcji lub wielu godzin spotkań, często tworząc cykle. Pracownicy Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej co roku realizują w szkołach Wielkopolski zajęcia, odpowiadając na doraźne potrzeby merytoryczne, które wynikają z podstawy programowej i/lub listy lektur, ale także wykraczają poza te ramy, sięgając po inne tematy i omawiając zagadnienia, które mogą stanowić dopełnienie programu szkolnego. Wtedy bardzo często adresowane są do klas o profilu humanistycznym lub zainteresowanych osób.

W czasie pandemii, gdy niemożliwa była fizyczna obecność w szkole, pracownicy Instytutu Filologii Polskiej zainaugurowali dwa cykle wykładów, dla szkół średnich oraz dla maturzystów, których nagrania publikowane były w serwisie YouTube³. Spis tytułów mówi tutaj sam za siebie, ale także oddaje ducha tej właśnie koncepcji obecności uniwersytetu w szkole. W serii „Wykłady z literatury i języka dla uczniów szkół średnich” były to m.in. *Cierpienia młodego Wertera* J.W. Goethego, *Świtezianka* Adama Mickiewicza – natura i ludowość, *Granica* Zofii Nałkowskiej, *Zrozumieć aborcję* Justyny Bogutówny, *Młodość i inne złudzenia*. O prozie Marka Hłaski, *Język polski w świecie Słowian*, *Gwarowa przeszłość i przyszłość polszczyzny*. Z kolei w serii „Wykłady dla maturzystów” uwagę poświęcono zagadnieniom trudniejszym, bardziej złożonym, takim jak m.in. *Szekspir w twórczości polskich romantyków* (Mickiewicz – Słowacki – Norwid), *Ferdydurke* – ćwiczenia z odmienności, *Między językiem i światem* – o poezji Mirona Białoszewskiego i Stanisława Barańczaka, *Kartoteka* Tadeusza Różewicza – dramat otwarty, *Poezja stanu wojennego: Pamiętam* Krystyny Miłobędzkiej, *Cisza* Bohdana Zadury i *Kabaret Kici Koci* Mirona Białoszewskiego, „Estetyka jest najpierwszym językiem religii”. O *Katedrze* Jacka Dukaja, *Świetlicki*. *Chcąc nie chcąc* – romantyk.

³ <https://www.youtube.com/@instytutfilologiiipolskiej700/playlists> [dostęp: 14 lipca 2024].

Pracownicy Instytutu Filologii Polskiej bywają obecni w szkołach także przy innych okazjach. Jedną z nich są z pewnością międzyszkolne konkursy recytatorskie i ortograficzne. Zasiadanie w jury to nie tylko sposobność do tego, by po prostu spędzić czas w szkole, oceniając występy i prace. To ważne doświadczenie w kontekście rozpoznania uczniowskich możliwości, ale i potrzeb. W sytuacji, gdy o edukacji myślimy jako o procesie, gdy uznajemy, że obowiązek kształcenia jest wspólny dla szkół i uczelni wyższych, tylko dotyczy danego człowieka na różnych etapach życia, jesteśmy w stanie lepiej odpowiedzieć na wyzwania, jakie stają przed dydaktyką na kolejnych poziomach kształcenia. Nie sposób przecenić tych szkolnych diagnoz, także w kontekście dyskusji, jaka toczy się obecnie na temat zmiany pokoleniowej i stosunku tzw. pokolenia Z do nauki i pracy.

Jeszcze inną formą obecności uniwersytetu w szkole są projekty naukowe i popularnonaukowe, realizowane we współpracy z nauczycielami akademickimi i/lub pod ich kierunkiem. Za przykład niech posłuży kilkuletni już projekt pt. „Życiorysy lokalne”. Jego bardzo prosta formuła pokazuje bowiem istotę myślenia w kategoriach akomodacji, a więc nieinterwencyjnego współdziałania uniwersytetu i szkoły (przy udziale tzw. organów prowadzących).

Głównym celem projektu „Życiorysy...” jest przygotowanie serii biogramów – pisane są one przez uczennice i uczniów pod opieką zarówno akademików, jak i nauczycielek czy nauczycieli szkolnych. Działania edukacyjne poprzedzone są zarówno solidną kwerendą materiałów charakteryzujących kulturę wybranego regionu (dotychczas okolice Turku, Wielenia, Pleszewa, Trzcianki), jak i spotkaniami z osobami reprezentującymi środowiska twórcze czy instytucje kultury. Najczęściej wiąże się to z pracami badawczymi dotyczącymi literatury, języka i sztuki regionu. Zajęcia z młodzieżą ze szkół ponadpodstawowych są dwojakiego typu – wprowadzające (warsztaty dotyczące prac dokumentalistycznych, reportażu, opisu, wywiadu, redagowania tekstów etc.) i projektowe (zindywidualizowana praca nad przygotowywanymi biogramami). Młodzież zbiera materiały w środowisku lokalnym, nawiązuje kontakty z osobami reprezentującymi starsze pokolenia, rozmaite instytucje, grupy społeczne czy zawodowe – w zależności od profilu wybranej (przy wsparciu opiekunów naukowych) przez siebie postaci. Na koniec, po około roku wspólnej pracy, powstaje książka, w której pomieszczone są biogramy. Stanowi ona dowód aktywności środowiska lokalnego, opis części kultury, a także historii miejsca, a wreszcie – trwały ślad współpracy między Uniwersytetem i szkołą. Warto też dodać, że dotychczas wśród wybranych bohaterów i bohaterów znalazły się zarówno osoby zasłużone dla społeczności lokalnej (nierzadko żyjące), jak i takie, o których mówiło się dotąd wyłącznie w wąskim gronie rodziny, a może nawet nigdy nie użyto wobec takiej postaci określenia bohaterka czy bohater (małżeństwo szkolnych woźnych, zbieracz pamiątek lokalnych, rolnik, nauczycielka).

Należy też raz jeszcze podkreślić, że w tym przypadku – choć kompetencje zdobyte podczas takich zajęć są oczywiście skorelowane z procesem kształcenia – nie odniesiono się wprost do żadnego elementu tzw. podstawy programowej, ani też nie poczyniono wyraźnej aluzji do przyszłych studiów polonistycznych.

Wszystkie aspekty tego działania miały akcentować wartość lokalnej kultury, relacji społecznych i rodzinnych, ciągłość tradycji, niełatwe i nieoczywiste procesy historyczne, a także – zalety krytycznego myślenia i współpracy.

Takich projektów (np. o superbohaterach w kulturze, o wartościach, o kryzysie) można by omówić znacznie więcej, jednak ważna tu jest nie liczba, a sposób działania. Prezentacje tych projektów odbywają się w siedzibie uczelni, często w formie konferencji popularnonaukowych. To dla wielu uczennic i uczniów pierwsza okazja nie tylko, by odwiedzić uniwersytet, ale także, by w jego murach wystąpić publicznie, prezentując wyniki swych badań.

Szkoła na uniwersytecie

Wizyty klas patronackich na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej to zawsze ważne wydarzenie, chociaż co musi cieszyć – bardzo częste i cykliczne. Najważniejsze z zaproszeń, jakie kierujemy do szkół, dotyczy udziału w prowadzonych w rytmie roku szkolnego warsztatach dla licealistów. Patronujemy wielu klasom o profilu humanistycznym. W porozumieniu z dyrektor(k)ami szkół, współpracując z nauczyciel(k)ami, wspieramy i rozwijamy zainteresowanie uczennic i uczniów językiem, literaturą i kulturą. Co ciekawe, warsztaty te odbywają się hybrydowo: część słuchaczy bierze w nich udział stacjonarnie, część zdalnie. Wielką zaletą tego rozwiązania jest możliwość dotarcia do jak największej liczby odbiorców, także szkół zlokalizowanych daleko od Poznania, czy klas, które nie mają z różnych przyczyn możliwości dotarcia na warsztaty. W ostatnich dwóch latach odbyło się 18 hybrydowych warsztatów dla licealistów. W roku szkolnym 2022/2023 były to następujące zajęcia: Czy młody Flaubert był romantykiem? – *Pamiętniki szaleńca* i *Listopad* jako dzieła rozliczeniowe, O romantycznej przyrodzie i świecie historii słów kilka, ABC początkującego tłumacza książek dla dzieci, Improwizacja w literaturze polskiej XIX i XX wieku, Intencja i modalność w komunikacji, *Iłła* z Gajowej. Warsztaty interpretacyjne, Gwara więzienna w opinii funkcjonariuszy służby więziennej, Dwaj romantycy – Norwid i Mickiewicz. Jak czytać *Vade-mecum* (wiersz *Socjalizm* Norwida), czyli o aktualizacji poezji, Naturalne / sztuczne w prozie i eseistyce Stanisława Lema.

Uczennice i uczniowie poznańskich szkół średnich biorą udział nie tylko w warsztatach czy wykładach przygotowanych specjalnie dla nich. Mogą uczestniczyć także w adresowanych do osób już studiujących zajęciach fakultatywnych – takich, które pozwolą im na rozwój i lepsze rozpoznanie interesujących ich zagadnień językowych i literackich.

Okazją do spotkania szkoły z uniwersytetem są także organizowane w Collegium Maius warsztaty dla nauczycieli oraz konferencje, w których udział biorą przedstawiciele szkół. Na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej tego typu wydarzeń rocznie odbywa się co najmniej kilka. Ich istotnym elementem jest wymiana doświadczeń, transfer wiedzy, także upowszechnienie wyników badań prowadzonych w naszych jednostkach. Najczęściej tematycznie spotkania te dotyczą spraw istotnych dla edukacji w ogóle: nowych metod dydaktycznych, wspólnych inicjatyw kształceniowych, sytuacji szkolnictwa w Polsce, jakości kształcenia, praktyk studenckich. Na osobne wyróżnienie

zasługują spotkania inicjowane przez Wydawnictwo Naukowe UAM – omówienie najnowszych publikacji dotyczących kształcenia polonistycznego połączone z dyskusją na temat podjętych w tych pracach zagadnień.

Okazją do spotkania ze środowiskiem nauczycielskim i uczniowskim na terenie uczelni jest z pewnością także gala finałowa Konkursu Literackiego o Nagrodę FanFila, organizowanego przez Instytut Filologii Polskiej i adresowanego do uczennic i uczniów szkół średnich, zarówno polskich, jak i zagranicznych. Konkurs rozgrywany jest w czterech kategoriach: poezji, prozy, przekładu literackiego oraz etiudy filmowej. W jury zasiadają pracownicy Instytutu Filologii Polskiej, którzy w ostatniej edycji ocenili niemal pięćset prac (179 zestawów wierszy, 125 prac prozatorskich, 154 przekłady i 16 etiud filmowych)⁴. Sam konkurs, a także gala finałowa, na którą przybywają uczennice-autorki oraz uczniowie-autorzy wraz z nauczyciel(k)ami-opiekun(k)ami zgłoszonych utworów, pozwala na lepsze poznanie talentów tych, którzy wkrótce, co często się zdarza, będą studentami naszego Wydziału, przede wszystkim kierunku filologia polska.

Miejsca wspólne

Myślenie o edukacji jako procesie uwidacznia się także w kształcie programów studiów, które prowadzone są na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej. Szczególnym przypadkiem jest z pewnością filologia polska, kierunek, na którym realizowana jest specjalność nauczycielska oraz – ściśle z nią związane, ważne w kontekście kształcenia kadr dla szkoły – specjalności logopedyczna i glottodydaktyczna.

Program studiów licencjackich kierunku filologia polska zawiera komponent, który śmiało nazwać można propedeutycznym. To grupa przedmiotów pod nazwą Warsztat polonisty. W ramach tego obowiązkowego bloku studenci już w czasie pierwszego roku nauki realizują zajęcia z czytania, pisania i mówienia. Lata praktyki dydaktycznej potwierdzają, jak ważne i potrzebne są to przedmioty. Z dwóch co najmniej powodów. Po pierwsze dlatego, że pozwalają zdiagnozować stan wiedzy absolwentów szkół średnich w podstawowych obszarach umiejętności, jakie rozwijane będą podczas studiów. Po drugie natomiast, umożliwiają wyrównanie różnic w wyposażeniu, z którym na studia zgłaszają się kandydaci, uczęszczający wcześniej do różnych szkół, w różnym tempie przyswajając wiedzę i zdobywając umiejętności.

Miejscem wspólnym dla uniwersytetu i szkoły jest z pewnością specjalność nauczycielska. Pracujący w Instytucie Filologii Polskiej dydaktycy i metodycy, kształcący przyszłych nauczycieli, są praktykami – obecnie lub w przeszłości zawodowo związanymi ze szkołą. Są to osoby stale w szkołach obecne, angażujące się w ich życie, egzaminatorzy, członkowie gremiów jurorskich Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Realizacja założeń standardu kształcenia nauczycieli zgodnie z aktualną wykładnią – to jedno z zadań. Drugie natomiast, trudniejsze, to wyposażenie studentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje, które realnie potrzebne są szkole i uczniom, a których nie da się zdobyć inaczej niż przez obecność w szkole, spędzanie w niej czasu, angażowanie się w jej życie.

⁴ <https://fanfil.amu.edu.pl/konkurs-literacki-o-nagrode-fanfila/> [dostęp: 14 lipca 2024].

Praktyki nauczycielskie: śródroczne, ciągłe, psychologiczno-pedagogiczne to tylko jedna z form studenckiej i uniwersyteckiej aktywności w szkole. Ale praktyki to także najbardziej namacalna obecność szkoły w programie specjalności nauczycielskiej. To wspólne dla uniwersytetu i szkoły zadanie – łącznik między nimi, ogniwo przejściowe między byciem na studiach – a więc jeszcze w charakterze tej i tego, którzy się uczą, a przyjęciem roli tych, którzy nauczają, zapowiedź zawodowej przyszłości. Od lat przyświeca nam idea, by praktyki pozwalały na rzeczywiste poznanie życia szkoły, by dawały szansę na spędzenie w niej dłuższego czasu, wniknięcie w atmosferę, poznanie wad i zalet pracy nauczyciela, na zachwyty i rozczarowanie – by były źródłem samoświadomości, ale i świadomości specyfiki obranej drogi zawodowej. To zadanie możliwe do zrealizowania tylko w ścisłej współpracy uniwersytetu i szkoły, wspólnie biorących odpowiedzialność za kształt praktyk studenckich. W tym miejscu można by sformułować kolejną myśl otwartą – praktyki bowiem domagają się także upowszechnienia perspektywy akomodacyjnej. Mamy przekonanie, że należy skłaniać się ku rozwiązaniom ciągłym, a więc obecności studentek i studentów w szkołach nie tylko podczas kumulowanej praktyki śródrocznej, ale (może przede wszystkim) ciągłej rozumianej jednak jako regularna, cotygodniowa aktywność studencka. W pewnej mierze sprzyjają takim działaniom klasy patronackie, jak również projekty edukacyjne. Kooperacja w tym zakresie zwiększyłaby efektywność praktyk, a więc realnego przygotowania do pracy nauczycielskiej (uwzględniającego również szkolne wydarzenia, wycieczki, spotkania informacyjne, ale też różne sytuacje nieseryjne, jak choćby zdarzenia kryzysowe), a przy tym naturalnie zbliżałaby – choćby za sprawą ciągłej ewaluacji takich praktyk – do siebie zespoły z obu instytucji. Być może nawet powołanie studenckiego współopiekuna klasy patronackiej byłoby na tę okoliczność dobrym rozwiązaniem.

Szczególnym miejscem wspólnym stała się dla nas ostatnio specjalność glottodydaktyczna. Jej powołanie było odpowiedzią na zgłaszaną zarówno przez szkoły, jak i studentów specjalności nauczycielskiej potrzebę kształcenia kompetencji związanych z nauczaniem języka polskiego jako obcego. Szkoły opiniowały program specjalności w czasie, gdy powstawał, a następnie wspierały swymi rekomendacjami dokumentację wniosku o jej utworzenie. Studenci specjalności nauczycielskiej mogą, jeśli tylko podczas studiów magisterskich wybiorą dodatkowo specjalność glottodydaktyczną, zdobyć uprawnienia lektora języka polskiego jako obcego / drugiego / odziedziczonego nie tylko dorosłych, lecz również dzieci i młodzieży. Dość dodać w tym miejscu, że podobnie, łącząc specjalności, podwójne uprawnienia zdobywają studiujący na naszym Wydziale przyszli logopedzi.

Z pewnością niektóre z omawianych tu przykładów można by nadal uważać za dowody działań aplikowanych, a więc takich, które uniwersytet oferuje szkołom, by zadbać o popularyzację (czy wręcz promowanie) swojej działalności, głównie przy tym edukacyjnej. Sprawę jednak warto postrzegać szerszej, a więc w zgodzie z postulowaną na początku akomodacją. Świadomość procesu kształcenia, który ma swoje odwołania dookreślone odrębnością instytucji, narażona jest na różne pęknięcia. Jedną z nich jest myślenie o podwyższaniu czy obniżaniu (się) poziomu kształcenia. Najczęściej przy tym pojawiają się

akcenty związane z wiedzą, znacznie rzadziej z umiejętnościami, a już całkiem sporadycznie – z kompetencjami społecznymi. Wydaje się jednak, że symbiotyczne postrzeganie kształcenia – szczególnie we współpracy uniwersytetu i szkoły – eksponuje potrzebę wspólnego myślenia o efektach tzw. trzeciej misji uczelni. Stymulowanie do krytycznego myślenia, umiejętność pracy i dyskusji w gronie osób o różnym statusie społecznym i różnym wykształceniu (warto też w tym miejscu dodać – o różnych poglądach politycznych czy społecznych), wreszcie – osvajanie się z odpowiedzialnością czy innymi aspektami zaangażowania, to tylko podstawowe kategorie wynikające z szeroko rozumianej kooperacji, która nie może wynikać ze statystyki postrzeganej jako dowód na układ zamknięty. Czynników wpływających na efekty uczenia jest wiele, wśród nich są także te, które w oczywisty sposób nie mogą być zwerbalizowane i zrelatywizowane do podstaw kształcenia.

Wynika z tego, że oczywistość współobecności obu instytucji – uniwersytetu i szkoły – może skutkować oryginalnymi formami adaptacyjnymi. Bez uszczerbku dla wartości badań naukowych, ani też dla procesu powszechnego kształcenia. Z perspektywy kontekstu społecznego bowiem (a już szczególnie akcentując przy tym bezcenną rolę środowiska nauczycielskiego – obecnego i przyszłego) szkoła jest uniwersytetem, a uniwersytet – szkołą. To oczywiście nie jest próba utożsamienia, a jedynie wyjście z instytucjonalnej koleiny. Tak samo warto chyba zrobić podczas rozmów o praktykach nauczycielskich – wówczas jednak dotyczyć to powinno również obu zaangażowanych w tę sprawę ministerstw.

Bibliografia

Strategia rozwoju Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM na lata 2020–2026, Poznań 2020.

Strategia Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na lata 2020–2030, Poznań 2021.

<https://fanfil.amu.edu.pl/pl/konkurs-literacki-o-nagrode-fanfila/> [dostęp: 14.07.2024].

<https://www.youtube.com/@instytutfilologiipolskiej700/playlists> [dostęp: 14.07.2024].